

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.arm@regeringskansliet.se

Handläggare

Enheten för psykisk hälsa och
suicidprevention
Marjan Vaez

Datum

2025-10-15

Vårt ärendenummer

03084-2025

Ert ärendenummer

A2025/00628

En arbetsmiljöstrategi för ett förändrat arbetsliv (SOU 2025:73)

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten instämmer i förslagen i betänkandet med de kommentarer som redovisas nedan.

Folkhälsomyndighetens kommentarer

Folkhälsomyndighetens kommentarer utifrån den nationella folkhälsopolitiken, barnrättsperspektivet, den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention samt den nationella strategin mot ensamhet.

4.1.3 Förstärkt fokus på jämställdhet, jämlikhet och inkludering

Att jämställdhet är en central utgångspunkt för strategin i sin helhet skapar goda förutsättningar för en god, jämställd och jämlik hälsa. De prioriterade områdena och åtgärderna speglar utredningens identifierade utmaningar kring jämställdhet, arbetsmiljö och hälsa väl. Men det finns en risk att genomförandet av strategin försvagas när delmål och prioriterade områden inte synliggör att jämställdhet är prioriterat. Till exempel bör målbilden om organisatorisk och social arbetsmiljö kompletteras med att de branscher där könsrelaterade ojämlikheter är som störst – som vård, omsorg och teknik – prioriteras. För att säkerställa att jämställdhet genomsyrar hela strategin är det centralt att alla steg i genomförande och uppföljning inkluderar ett jämställdhetsperspektiv. Detta skulle underlättas av att utgångspunktema för jämställdhet tydligt skrivs in i samordningsfunktionens uppdrag.

4.2.1 Prioriterade områden och frågor inom ett hållbart arbetsliv (delmål 1)

En stärkt betoning på arbetsmiljö som grund för ett längre arbetsliv kan ha en positiv effekt på både folkhälsan och kompetensförsörjningen, men myndigheten vill framhålla behovet av att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer, särskilt inom utbildningssektorn.

När det gäller förslaget om att inkludera elever och studerande i det systematiska arbetsmiljöarbetet kan det vara värdefullt att överväga hur detta kan stödjas med utvecklade metoder och arbetssätt. Elevhälsan och studenthälsan har en central roll som viktiga aktörer i genomförandet av detta arbete och bör därför involveras tydligt i den fortsatta utvecklingen.

4.2.2 Prioriterade områden och frågor inom arbetsliv (delmål 2)

Ett stärkt fokus på att främja och förebygga psykisk hälsa och suicidprevention kan bidra till att förbättra arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron, men myndigheten vill framhålla att ofrivillig ensamhet som ett folkhälsoproblem, bör beaktas i det stärkta fokus på stressrelaterad psykisk ohälsa och sjukfrånvaro i arbetslivet som föreslås. Den sociala arbetsmiljön omfattar relationer, gemenskap och stöd. Ensamhet kan öka risken för psykisk ohälsa, medan tillgång till stödjande arbetsgemenskaper kan fungera som en skyddande faktor, vilket ligger i linje både med den nationella strategin mot ensamhet och den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Ett brett angreppssätt som kombinerar organisatoriska förutsättningar (såsom arbetsvillkor och ledarskap) med sociala aspekter (såsom gemenskap och delaktighet) kan därför bidra till ett mer heltäckande arbete för psykisk hälsa i arbetslivet.

4.2.3 Prioriterade områden och frågor inom ett tryggt arbetsliv (delmål 3)

En samlad inriktning på arbetslivskriminalitet, arbetsplatsolyckor och psykosocial trygghet bedöms kunna bidra till en säkrare arbetsmiljö. Strategin omfattar dock ett brett spektrum av frågor inom trygghetsmålet, vilket ställer krav på tydlig prioritering och en klar ansvarsfördelning mellan berörda myndigheter. Inför implementeringen kan det därför vara värdefullt att klargöra hur arbetet ska följas upp och hur ansvar och prioriteringar ska fördelas för att uppföljningen ska bli effektiv. En bred ansats kan stärka förutsättningarna för ett mer förebyggande arbete, men bör kompletteras med tydliga strukturer för styrning och uppföljning.

4.2.6 Prioriterade områden och frågor inom ett innovativt arbetsliv (delmål 4)

Folkhälsomyndigheten instämmer i förslaget då det nya delmålet kan bidra till att fånga upp arbetsmiljöutmaningar kopplade till digitalisering, distansarbete och grön omställning, men vill betona vikten av en balanserad hantering av digitalisering och AI, som bör förstås inte enbart som tekniska frågor, utan även som organisatoriska och etiska utmaningar. Digitalisering och AI rymmer både möjligheter och risker för hälsa och arbetsmiljö, men kan, om de utformas på ett ändamålsenligt sätt, stimulera innovation i arbetslivet och bidra till nya arbetssätt som stärker hälsa, produktivitet och jämlikhet. Det vetenskapliga kunskapsunderlaget om kognitiv arbetsförmåga, digitalisering, AI och distansarbete är även begränsat. För att utvecklingen inom dessa områden ska bli hållbar och långsiktigt gynnsam behöver strategin främja tvärsektoriellt samarbete

och utveckling av ändamålsenliga metoder. Det är också viktigt med fortsatt uppföljning och forskning om hur digitala arbetsmiljöfaktorer påverkar folkhälsan över tid.

Vid implementering bör fokus ligga på att förstärka på erfarenhetsutbyte, forskning, kunskapsspridning och vägledning, samt att utveckla tydliga målindikatorer och väldefinierad ansvarsfördelning mellan berörda aktörer. Detta är centralt för en effektiv uppföljning och ett långsiktigt genomslag.

4.3.3 En nationell samordningsfunktion för arbetsmiljö bör inrättas

Folkhälsomyndigheten instämmer i förslaget att inrätta en nationell samordningsfunktion för arbetsmiljö, då en sådan funktion kan spela en viktig roll för att stärka samverkan och skapa ett mer sammanhållet genomförande av den nationella arbetsmiljöstrategin. En tydlig och väl fungerande samordning är avgörande för att nå strategins övergripande mål och säkerställa att insatserna blir effektiva och målstyrda. Samtidigt anser Folkhälsomyndigheten att det finns skäl att noggrant analysera hur funktionen bör utformas och organiseras, så att den på bästa sätt kan fylla sitt syfte och komplettera befintliga strukturer. Det är särskilt viktigt att klargöra hur samordningsfunktionen ska arbeta praktiskt, inte minst i relation till framtagandet av handlingsplanen (kapitel 6.2), för att säkerställa att arbetet får den genomslagskraft som krävs.

Folkhälsomyndigheten vill i detta sammanhang uppmärksamma att myndigheten tillsammans med Socialstyrelsen och 26 andra myndigheter bygger upp en liknande funktion inom området psykisk hälsa och suicidprevention, kopplad till den tioåriga nationella strategin för området psykisk hälsa och suicidprevention. Vi bedömer att det kan finnas potentiella synergier om ett nära samarbete utvecklas mellan aktörer som ansvarar för de båda strategiernas implementering och uppföljning, och är villiga att bidra i sådan samverkan.

4.3.4 Uppföljning av arbetsmiljöstrategin

Folkhälsomyndigheten instämmer i förslaget då en systematisk uppföljning kan bidra till ökad transparens och långsiktighet i genomförandet av strategin, men vill framhålla att årliga åtgärdsplaner och uppföljning av arbetsmiljöns betydelse för psykisk hälsa förutsätter både utveckling av nya metoder och användning av redan etablerade metoder och tillgång till relevanta data.

Det är också viktigt att uppföljningen tar hänsyn till skillnader i lokala och regionala förutsättningar. Små arbetsgivare kan till exempel ha mer begränsade resurser för systematiskt arbetsmiljöarbete än stora organisationer, risker och behov kan även variera mellan olika branscher och delar av landet.

För att strategin ska få genomslag brett i arbetslivet behöver dessa variationer uppmärksammas. Uppföljningen bör därför kontinuerligt följa upp och analysera hur insatserna når olika grupper och verksamheter, för att säkerställa att strategin bidrar till ett hälsosamt och hållbart arbetsliv, samt till en god och jämlik hälsa.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Josefin P Jonsson, Anna Bessö, Lennie Lindberg och Patric Winther, samt enhetschefen Johanna Ahnquist deltagit. Utredaren Marjan Vaez har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Marjan Vaez